

Branislav Gulan, član Odbora za selo Srpske akademije nauke i umetnosti, dugodišnji novinar, čovek koji je sprema da objavi knjigu na temu o sudbini oduzete imovine i zadrugarstvu, je idealan sagovornik za razgovor na ovu temu. Na skupu o zadrugarstvu u Kragujevcu, zamolili smo ga da da intervju za TOPSRBIJU.

*Čini se da smo nekada sve imali, a da smo kasnije, skoro sve porušili. Sada smo došli u situaciju da sve ponovo gradimo. Imali smo zadruge, koje su funkcionisale, razvijenu poljoprivredu, a sada, od svega toga, ostalo je malo, gotovo ništa.

-Sve je devastirano, takva su bila ekonomska, pre svega politička kretanja. Videli ste šta je svet uradio. Cilj je bio da se prvo sruši SFRJ, da se ekonomski uništi zemlja. Naziv američkog plana za ekonomsko rušenje SFRJ bio je KORENI i on nažalost nije sproveden na lep način, već na takav kakav je urađen, a uz pomoć političke volje koja je vladala u Srbiji, jer ni sami političari nisu bili voljni da se održi, zadrži sistem. Danas u svetu ima oko 800 miliona zadrugara, u Evropi oko 90 miliona, i od toga žive. U jednom vremenu mi smo bili protivnici toga, jer je Srbiji, svojevremeno, bilo između 5 i 10.000 zadruga, a sada 1.330 od toga je oko 700 živih. Sa nestajanjem zadruga odumiru i sela u Srbiji. Od 4.600 sela 1.200 je u fazi nestajanja. Za 25 godina mi ćemo imati četvrtinu sela manje, a to znači manje naroda, manje i Srbije. To znači da u 700 sela imamo manje od 100 stanovnika i ta sela će nestati za deset godina, a 500 sela, koja danas broje manje od 150 stanovnika će nestati za narednih petnaest godina. Ako se ne promeni politička volja u zemlji, da su selo i poljopriveda, ono od čega Srbija živi, i ono što je pomagalo Srbiju u svim teškim vremenima, nestaće i Srbija, nestaće i ovaj narod. Jer, 35.000 ljudi svake godine više umre nego što se rodi. Ako prostom matematikom izračunamo 2225-te godine na ovim prostorima više neće biti ovog naroda. Na tom planu treba mnogo toga da se učini, značajno da se učini, da se podstiče rađanje, da se bolje živi, pre svega, onda će biti i bolji natalitet. Da bi se to unapredilo formiran je Odbor za selo Srpske akademije nauka i umetnosti. Održali smo nekoliko sednica posle kojih su usledile konkretne akcije. Na poslednjem skupu smo doneli deklaraciju o delovanju u lokalnoj samoupravi, a to znači da je cilj da se uđe u svako selo, da se dođe do svakog seljaka. Zato je i štampan vodič „Kako osnovati zemljoradničku zadrugu“, pisan tako da bi bio prihvatljiv i prilagodljiv za svakog seljaka, sa konkretnim uputstvima kako da se osnuje zadruga, jer tamo gde postoje zadruge postoji i život u selu, a tamo gde toga, nema ni sela ni života, nema ničega.

*Koliko mislite da je privatizacija, te kupovina zemlje od strane tajkuna uticala na zadrugarstvo?

-Svakako da je to uticalo. Samo u Vojvodini je oduzeto zadržne imovine u vrednosti od dve milijarde evra, i oko 200 do 300.000 hektara zemlje. Sada postoji tendencija da se zemlja od tih

zadruga, ponovo privatizuje. Kako može da se privatizuje ono što je već privatizovano, što ima titulare, vlasnike. Sva zadružna imovina ima vlasnike. Cilj je reafirmacija zadrugarstva uz političku volju, jer ako nje ne bude, neće biti ni razvoja udruživanja, nećemo ni kranuti dalje. Imovina je oduzeta, neopravdano, a restitucijom se sada pokušava nešto ispraviti. Koliki tretman u državnim okvirima ima zadrugarstvo kada još uvek važi stari Zakon o zadrugama. Od 2006. godine se čeka novi zakon i još nije donet. Ne znači da će novi zakoni rešiti probleme, ako nema političke volje, da politička oligarhija stane iza toga, da shvati da je to stvarno budućnost Srbije, da je selo život Srbije, da ako nema naroda u selima nećemo imati ni u gradovima. Danas 1/3 Srbije živi u Beogradu. I to nije dobro. U gradovima nema šta da se radi, a u selima nema ko da radi. Ajde da sada to obrnemo, da vratimo te iz gradova da idu u sela da malo rade, a imamo predloga. Kažu: Puni su zatvori, ajde te koji nemaju mesta u zatvorima neka idu na selo, gde imamo 50.000 praznih kuća u srpskim selima, u 145.000 kuća više niko ne stanuje, dajte te koji su odgovorni, da ne budu na teretu države, neka idu u te prazne kuće sa narukvicom, neka rade tamo da proizvode hranu za sebe, za te ostarele u selima, uz obavezu da i državi nešto isplate.

*Kako komentarišete situaciju da su mnogi tajkuni pokupovali zemlju na licitacijama i da se u tako praktično, stopira svaki dalji razvoj sela i zadrugarstva?

-To je rezultat naše pogrešne privatizacije vođene na pograšan način. Mi smo govorili da je dobro što smo malo kasnije krenuli u privatizaciju jer ćemo učiti na tuđim greškama. Međutim, mi se ne učimo ni na svojim greškama. Sve što smo uradili, odnosno par ljudi je to uradilo, ne mislim da je to bila baš politička volja da se uradi pogrešno, ali je očito da je urađeno pogrešno i to je sada jako teško ispraviti.

*Da li postoji sujeta među našim poljoprivrednim proizvođačima, ili su spremni na neko zajedništvo, na udruživanje?

-Seljaci su spremni na udruživanje i na zajedništvo, jer su između 80 i 90% njih, mali proizvođači. Prema poslednjem popisu u Srbiji ima aktivnih 780 zadruga, a verujem da će ih, ako se ne udruže, biti još manje. Da bi to izbegli, mora biti predvidljivosti, da seljak zna i za pet i za deset godina da će moći da živi od svog rada. Danas ne može. Sve zavisi od političke volje onih koji su na vlasti. Ja sam optimista i očekujem da će bar nešto biti urađeno, kao što to očekujem i od Odbora za selo – zaključio je Branislav Gulan.